

Plukovník in memoriam Jakub Koutný

* 6. 7. 1895 Holice

† 4. 2. 1960 Leopoldov

PERSONÁLIE

Mnozí z těch, kteří prošli ohněm druhé světové války, se již krátce po únoru 1948 stali obětí zvůle koncentrované moci a takzvané třídní zákonnosti komunistického režimu. Nový systém totiž žádal poslušných sluhů. Lidí průměrných a ještě lépe podprůměrných, kteří budou slepě, bez přemýšlení plnit rozkazy prodloužené ruky moskevských diktátorů – Komunistické strany Československa.

Ze společnosti se tak pomalu začala vytrácet nejen elita národa, ale i úcta člověka k člověku, principy mravní, nemluvě o ideálech humanismu a demokracie z odkazu T. G. Masaryka. Nekompromisně se prosazovala hlediska třídního „marxisticko-leninského-stalinského učení“, s nimiž se měli možnost českoslovenští vojáci z Východu seznámit již během svého působení v Sovětském svazu za druhé světové války.

Předválečný vojenský novinář sice nenosil uniformu, avšak šel válce vstříc jako voják. Domácí odboj ho 2. července 1939 vyslal do Polska s hlášením proti armádnímu generálu Lvu Prchalovi a informacemi o polské pohraniční praxi. Poláci totiž dosud zajaté československé uprchlíky, zejména letecké důstojníky, vraceli zpět do protektorátu Čechy a Morava přímo do rukou gestapa.

Koutný se v Polsku přihlásil do československé vojenské skupiny, jež se začala formovat koncem dubna 1939 v Krakově, a tak později zažil i sovětské internační tábory v Kamenci Podolském, Jarmolincích, Orankách i Suzdal. Odtud 26. června 1941, tedy krátce po přepadení Sovětského svazu nacistickým Německem, napsal podplukovníku Ludvíku Svobodovi o situaci Čechoslováků následující:

„Předně je to historie už jeden rok a několik dní stará a za několik dnů tomu bude právě rok, co jste nás opustil. Je to historie, která se jmenuje „Korotkovština“ (podle náčelníka tábora – pozn. aut.). Teprve nyní jsme se dožili skutečné internace a jedinečných urážek od zaměstnanců lágera. Narostly jim rohy po vypuknutí války. Veliteli skupiny (Ladislav Bedřich – pozn. aut.) si dovolí říct přímo do očí obyčejný smluvní zaměstnanec lágera (Lexandrov), že jej zdravít nebude, i když má rozkaz od náčelníka, druhý (Švec) neuzná prostě ani propustku pro členy štábu k náčelníkovi a třetí nechce z komandatury telefonovat náčelníkovi na přání skupiny. Přitom máme sníst 8 metrůk plesnivě čočky. Máme prostě hlad, poněvadž ani dobrý oběd nestačí pro tak dlouhý den při plném zaměstnání, pro práci, školu, sport a jiné. Naši hoši jsou hrozně zlí na Korotkova a při každé maličkosti jej obviňují, že to Korotkov dělá na truc Bedřichovi. Do města chodí jen jeden nákupčík a ten je sledován špiclem, právě tak jako důstojníci štábu, kteří jsou jen několik kroků za bránu na náčelníkův štáb. Korotkov a jeho lidé v nás vidí pořád příslušníky demokratické republiky a v důstojnících „běločeské oficíry“ a nic jiného. Nevadí jim, že Molo-

tov, Papanin, Ilja Erenburg a druzí o nás mluví denně, že o nás noviny píší a že prostě již brzy máme být skutečnými spojenci. Tito lidé, a zejména Korotkov naše lidi vychovávají a částečně už vychovali proti tomuto režimu, a když to bude ještě tak dále chodit, pak se tu prostě s nimi pobijeme. Tito lidé škodí Svazu více než-li nějací parašutisté, poněvadž jsou to neschopní parazitě, nepoctivci a ulevváci, kterým se nechce na frontu. Tito lidé nás doslova vězní a krmí jak chtějí, třebaš chlévy jsou plně prasat, krmných námi z našich zbytků a našimi lidmi, ale maso je jen pro pana a paní Korotkovi a spol. Rozčiluje nás, že Korotkov nám nevyplatil 4 241 rublů. On prodal za hotové koncem minulého roku naše ryby kolchozům, vyúčtování úmyslně držel přes uzávěrku pro Moskvu do tohoto roku a pak na naše urgency odpověděla Moskva, že to propadá a že na to nemáme nárok... Korotkov ovšem dostal pochvalu, že „ušetřil“ gosudárstvu několik tisíc, ovšem na úkor ubohých internovaných Čechoslováků. Je to prostě morální „chuligán“, který jak jsme zjistili nabádal nejen ke krádežím sena a slámy, nýbrž i dřeva pro stavbu plotiny. Je strašné a málo propagační, že se Korotkovi nic nestane, poněvadž je partajní. Naši lidé říkají, že budou trpět bídu a hlad, vždyť je válka, ale z příkazu a z domluvy zdejší vlády, ale trpět pro nepoctivce, to se jim nechce!

Druhou, velmi vážnou příčinou nespokojenosti našich lidí je skutečnost, že zde s námi ještě sedí 35 hvězdářů. Ti všichni se přihlásili do Rudé armády a Korotkov jim dal ještě naděje. Nyní se nám vysmívají, že budou doma dřív nežli my. Promiňte mi, že projevuji názor všech a můj, že tato situace je prostě neudržitelnou. Lidé obviňují všechny, že těch pár hvězdářů nemohou odvézt a že s těmito individui se ještě dělá nějaká mezinárodní otázka. Oni ti naši spojenci jsou v stavu tyto osoby ještě použití. Skutečně, pane podplukovníku, bylo by třeba, aby tito lidé od nás odjeli...

Naše lidi trápí, že oni jsou stále intervenováni a že se pro ně nic neděje, co by z nich sňalo to ódium zavřeného v kriminále za mřížemi. Třebaš, že jsme tady dosti dlouho, nedovede se dobře chápat, že tyto maličkosti zde nedají rychleji vyřešit.

Radovali jsme se, že pan podplukovník S. (František Hieke-Stoj, člen československé vojenské mise v SSSR – pozn. aut.), který již dneska odjíždí, nám přivezl povolení poslouchat cizí rozhlas. Radovali jsme se marně. A zatím dnes ráno poprvé vysílalo moskevské rádio německy a dokonce měli relaci o Československu. V němčině musejí naši doma slyšet zprávy o sobě a my v cizině musíme o našich doma slyšet zase německy. Bolí to...“

Krátce po příjezdu do Buzuluku (počátek února 1942), kde se začala organizovat československá vojenská jednotka v SSSR – 1. polní prapor – se Jakub Koutný stal prvním předsedou přijímací a odvodní komise. Přijíždějící Čechoslováci jej informují o svých neuvěřitelných osudech v lágrech NKVD.

Některá jeho hlášení náčelníkovi československé vojenské mise v SSSR plukovníku Heli-odoru Píkovi se naštěstí dochovala a po letech nyní vydávají své otřesné svědectví, jako například toto z 26. prosince 1942:

„... z Taškentu přijela dvaadvacetiletá česká Židovka Gréta Pomerancová z Moravské Ostravy. Zanechala v Taškentu o tři roky mladší Editu, kterou také povoláme. Prosí však o intervenci za svého bratra, třicetiletého Adolfa, který byl z neznámých důvodů v Taškentu zatčen NKVD. Tuto rodinu postihla zajímavá pohroma: 5. března 1942 odešla z bytu na nákup jejich matka Anna. Z nákupu se již nevrátila a dodnes nebyla nalezena. Dcery s dovolením NKVD chodily řadu dní na čtyři hromadné márnice v Taškentě, kde stále leží spousta mrtvých. Matku tam však nenašly. Většinu mrtvých v těchto márnících, asi 80 procent, je probodnutá zezadu, prý po uzbeckém způsobu.“

Díky jeho úsilí byly v Buzuluku také vybudovány základy pozdější Československé sociální péče v SSSR, zajišťující existenci neodvedených dobrovolníků a jejich rodinám i rodinám odvedených branců. Později dokonce zřídila i dětský domov.

V tehdejších podmínkách měly informace značný význam, proto nepřekvapí, že Koutný jako vojenský novinář se podílel na vzniku deníku „Naše vojsko v SSSR“, avšak redakci musel v létě 1943 opustit a uvolnit místo později nechvalně známému Bedřichu Reicinovi.

Koutného sverepost v tomto byla doslova příslovečná, jak potvrzují mnohé vzpomínky. Například hrdina SSSR generálmajor Josef Buršík ve svých memoárech „Nelituj oběti“ připomíná:

„Všichni, kteří byli v jeho blízkosti, si pamatují na jeho každodenní pravidelné, podrobné a nestranné informace o všem, co se dělo na Východě, na Západě, v celém světě. Jsem přesvědčen, že díky jeho pečlivosti, ochotě a pracovitosti jsme byli, byť daleko od domova, odříznuti od vlasti své, informováni o světovém válečném dění nejlépe ze spojeneckých jednotek na východní frontě.

Často odkázaný jen na vlastní zdroje a prostředky pracoval neúnavně. Kdekoliv se naše jednotka zastavila, nalezl si rychle nějaký koutek a již vytahoval anténu radiopřijímače, lovil nejvýznamnější stanice a zaznamenával nejčerstvější zprávy. Aby nebyl rušen, vyvěšoval výstražnou cedulku: Nerušit – poslouchám!“

Současně také poznával sovětský policejní režim jako první předseda československé přijímací a odvodní komise v Buzuluku, když mu noví dobrovolníci vyprávěli o dalších československých občanech v pověstných táborech NKVD. Koutný o tom poslal nejedno hlášení náčelníku československé vojenské mise v SSSR plukovníku Heliodoru Píkovi, avšak netušil, že po únoru 1948 budou oba dva obviněni, a také ve vykonstruovaných procesech odsouzeni za špionáž proti Sovětskému svazu za druhé světové války (!).

Tak například začátkem února 1943 napsal:

„Dne 31. prosince 1942 přijel první transport Podkarpatských Rusínů, a to 185 branců z Kargopolského lágera. Pod láger Kargopol spadá oblast archangelská, a také tábor oblasti Vologda. Sídlem hlavní správy je město Kargopol. V tomto obrovském lágeru je intervenováno 3 miliony osob všech národností. Naši Podkarpatsští Rusíni byli západně Vologdy...

Všichni Čechoslováci Kargopol-lágeru žili těžkým životem. O našem odboji nic nevěděli. Právě před rokem v únoru 1942 nepustili z Kargopol-lágeru naše Podkarpatské Rusíny celých 14 dní na práce a spisovali s nimi nacionále. Jedněm napsali „občan Maďarska“, jiným „Polska“, jiným Čechoslovákům a v jiných případech označovali je dokonce za sovětské státní občany a tvrdili, že „vy tože ruskije“... V Kargopol-lágeru zůstalo ještě asi 100 Čechoslováků, a to hlavně Židé a osoby, které mají trest od 8 let výše. Je možné, že je jich tam tisíce...“

Svévolné jednání sovětských úředníků se však nepromítlo jen do osudu československých Podkarpatských Rusínů a Židů, protože Koutný v březnu 1943 informoval Píku:

„Dnes volány byly na milici v Buzuluku volyňské Češky: 70letá Marie Kovandová, vdova a její dcera, 34letá Alžběta Kovandová, matka 8leté dcery a 5letého syna, obě z české vesnice Vrchovsko u Rovna, Volyň. Alžběta pracuje u nás v důstojnické jídelně. O svém muži neví od 10. 4. 1940, kdy jej NKVD odvezlo do Lucku do Ťurmy. Obě ženy byly 13. 4. 1940 vyvezeny asi se 2 000 volyňských Čechů jedním vlakem na sovchozy do Bulajeva, Severokazachstánské oblasti. V květnu 1942 podařilo se vyreklamovati k nám do jednotky z Bulajeva 22 volyňských Čechů...“

Po bojích 1. československé brigády u Bílé Cerkve byl štábní kapitán Koutný přidělen ke štábu velitelství čs. vojenských jednotek v SSSR, které se společně s 2. československou samostatnou paradesantní brigádou v SSSR začalo organizovat v Jefremově. Od léta 1944 pak působil jako styčný důstojník velitelství 1. československého armádního sboru v SSSR

nejdříve u štábu sovětského 67. armádního sboru, posléze u sovětské 38., 1. gardové a 18. armády. Koncem dubna 1945 byl už jako major vyslán k 1. československé samostatné tankové brigádě v SSSR na Ostravsko, aby ji doplnil rychlou polní mobilizací z tzv. místních zdrojů.

Na krátko zde zůstal i po válce, tentokrát ve funkci vojensko-politického poradce velitele tankové brigády podplukovníka Vladimíra Janko.

Koutný jako moravský rodák byl velkým patriotem Moravy. Již citovaný Josef Buršík ve svých vzpomínkách o tom napsal:

„Škoda, že se nám nepodařilo dokončit naše nekonečné disputace z dlouhých večerů a že jsme podpisem nestvrdili smlouvu mezi našimi kraji – Chodským a Hanáckým. Svědkem těchto našich rozhovorů bývala ohnivá vodka, jak už na východní frontě bývalo zvykem...“

Svůj vztah k rodnému kraji vyjádřil i zvoleným pseudonymem, pod nímž publikoval, pokud ještě mohl – J. K. Market. Ve svých článcích reagoval na křehkou poválečnou situaci, jako například dopisem imaginárnímu americkému vojákovi:

„Vojáčku, Bille, Tome, frontovníku a přímý kamaráde a spojenče z poslední velké války! Tobě posílám svůj pozdrav a moji starost o to, co se kolem Tebe a mne děje! Ve válce bychom sedli do zákopů a svým způsobem si „to řekli“! Ale je prý už mír...“

Ty hlídáš kdesi v Německu a já dělám doma. Mezi námi je takzvaný rozdíl. Ty jsi z velkých států a já z malinkého Československa. Když to v té válce nad námi lítalo, tak mě nikdy ani nenapadlo, že bude jednou mezi námi nějaký rozdíl, a přece je! Ty o tom musíš více vědět nežli já a nic neřkáš? Přece jsme společně bojovali proti společnému nepříteli, a také jsme jej porazili a nyní, třebaže na to ještě tu a tam vzpomínáš, přece cosi děláš, co se začíná nelíbit. Řekneš třeba, „ty tam z toho malinkého Československa, nemluv když něco dělají nebo povídají veliké státy!“ Ne, krev je jenom jedna a ta se dává jen za vlast, a proto ti píší... proč Ti vlastně píší, milý Tome, Bille? Jednak, abys věděl, co se děje, a abych si postěžoval, jaká se nám válečníkům děje „křivda“! My jsme přece bojovali a nyní v tomto počátku míru rozkazují druzí... to není „olrajt“ – to je „sajrajt“, řečeno po jazyku starých válečníků...“

Koutný tak svým způsobem reagoval na poměry v americkém okupačním pásmu Německa, kde krátce působil jako člen československé vojenské mise v Berlíně. Tedy v době rozjitřené odsunem Němců z Československa, a také stále více rozšiřovaným panslavismem, jenž vyjádřil jednoduchou zkratkou:

„Dávno byli tři bratři, Čech, Lech a Rus, a ti se svými lidmi se usadili v prostoru od Uralu až po Šumavu. A jsou v tomto prostoru doposud a budou!“

V krátkém období křehké poválečné demokracie podle svých sil a možností podporoval budování československé mírové armády. Právě z této doby je i jeho návrh, aby

„všechno od armády počínaje, všechno, co souvisí s branností a bezpečností, má a musí být sloučeno v jednotném mohutném tisku vojenském. Taková jednotnost by byla nejen projevem veliké síly vojenského tisku, ale po stránce hospodářské byl by jednotný tisk únosnější a při dobrém vedení dokonce tolik aktivním, aby nezatěžoval příliš státní pokladnu.“

Tak vzniklo nakladatelství Naše vojsko. Tehdy Jakuba Koutného ještě „chrání“ pletivo známostí z československé vojenské jednotky v SSSR – Ludvíkem Svobodou, Otakarem Rytířem, Bohumírem Lomským, Vladimírem Jankem, Miroslavem Šmoldasem a dalšími. Ne však dlouho!

Vzhledem k svému rozhledu si po únoru 1948 o nastoleném komunistickém režimu nedělal žádné iluze, proto zvolil legální odchod a doufal, že vycestuje. V únoru 1949 sice ještě dostal od ministerstva národní obrany „mimořádnou dovolenou studijní s plnými požitky na dobu od 1. dubna 1949 do 15. ledna 1950 do státu Izrael“, aby mohl následovat manželku Grétu, s kterou se seznámil za druhé světové války po jejím příjezdu do Buzuluku.

Její jméno se už v článku objevilo a později převezme manželovu štafetu, také bude, vedena touhou po spravedlnosti, psát dopisy, protože v „třídně“ rozděleném světě neměla jiné prostředky....

Krátce před odjezdem z republiky byl ale Koutný povolán k ministru národní obrany generálu Svobodovi, který mu suše oznámil, že ministerstvo vnitra mu odepřelo vydat pas! Koutný později vzpomínal:

„Já, žena a tchyně jsme se cítili zdrčení. Doprovodil jsem rodinu do jejich východiska v Mikulově, kde všichni Židé byli dáni do bývalého lágru SS a mně bylo i dovoleno jen se krátce rozloučiti u brány, od které jsem byl koneckonců ne příliš jemně odehnán. Byl jsem úplně zničený nad tímto násilným roztržením velmi dobře žijící rodiny. Dojel jsem do Prahy, když transport odjel 29. března z Mikulova, ale tu jsem se dověděl, že transport se vrací na Prahu a přes České Budějovice na Dvořiště. Měl jsem dovolenou, proto jsem transport honil a hledal až do tábora, ale už bylo pozdě. Odejeli... to mně nervově nepolepšilo! Ještě musím dodat, že když mi pan ministr národní obrany sděloval důvody odmítnutí pasu, že jsem mu řekl, že jsem zničen materiálně, duševně i fyzicky. Ujistil mne, že ze strany vojenské správy není proti mně naprosto nic a totéž mi bylo řečeno u úřadu plk. B. Reicina.“ (!)

Po nástupu do služby ale ihned začalo více či méně skryté sledování vojenského obranného zpravodajství. Koutný samozřejmě trpěl stavy úplné opuštěnosti, obavami o ženu a cítil, jak ho opouští jeho jindy nezlomná energie; přestával mít chuť žít...

„Vysvobození“ nacházel v opuštěném bytě a alkoholu. Později došlo i na prášky na spaní a když se jednou po dvou dnech probal, měl ještě sílu zavolat si lékaře. Vůle po životě tehdy přece jen zvítězila, avšak po návratu z nemocnice se vše opakovalo...

12. září 1949 napsal:

„Má milovaná ženo!

Se svolením vězeňské správy a cenzury, posílám Ti toto sdělení:

Dne 6. t. m. byl jsem státním soudem na Pankráci odsouzen pro velezradu a vyzvědačství k trestu:

- 1. 25letému těžkému žaláři, zostřenému tvrdým ložem jednou čtvrtletně,*
- 2. degradaci-kasaci a ke ztrátě všech vyznamenání,*
- 3. ke ztrátě všech čestných občanských práv, ke ztrátě cti,*
- 4. ke ztrátě veškerého majetku,*
- 5. k náhradě trestního řízení.*

Rozsudek a důvody byly veřejné a byli při něm bratr, bratrance Jaroš a dr. Zdeněk a Ilsa. Jaroš a Ilsa byli také svědky. Důvody byly veřejné, a proto Ti je mohu sdělit. Byl jsem odsouzen jen za jeden bod, a to, že jsem se spojil s agentem cizí velmoci a ten mi měl obstarat útěk k agentu CIC Leo Kolmovi do Ausbachu, kde jsem chtěl vyzradit důležitá vojenská tajemství cizí zpravodajské službě. Mimo to, že jsem vyvezl důležité spisy, tj. kroniku-deník z SSSR. To žalováno nebylo, ale přitěžovalo. to je zhruba všechno...“

Po Pankráci následovaly plzeňské Bory, odkud v listopadu 1949 na předepsaný formulář „Trestního ústavu pro muže v Plzni“ odpověděl na první manželčin dopis:

„...děkuji Ti za první dopis, který došel právě za měsíc. Jsem na tě hrdý, jak správně jsi psala. Já se mám docela dobře, jako v klášteře. V práci jsem splnil normu, tak mohu dostávat balík (2,5 kg) jeden za čtrnáct dní. Dopisy také tak.

Balíky obstará moje rodina, Mně moc nechybí, jen tuky a sladkost. Kouřit mi dovolí, až přeročím hodně normu... Jen ten deník z internace pošli, já chci a asi budu psát kroniku jen úseku po Buzuluk. Ostatní studijní věci nevydávěj nikomu, vždyť tam beztoho nic není."

Koutný totiž na rozkaz Ludvíka Svobody založil v roce 1940 album rebelujících „hvězdářů“ (fotografie a tzv. policejní popis osob). Když si potom Svoboda album prohlédl, „schválil je a řekl, že všechny tyto osoby nechá ve vlasti zavířt“.

Album přečkalo válečné útrapy, v roce 1945 samozřejmě nikdo zatčen nebyl, ale paradoxně začalo zatýkat už v únoru 1948. Paní Koutné se podařilo manželův archiv vyvézt do Izraele. Na vynucené žádosti manžela méně hodnotnou část s těžkým srdcem počátkem roku 1950 prostřednictvím tehdejšího československého velvyslance v Izraeli Eduarda Goldstückera odeslal generálu Svobodovi.

Otázkou zůstává, zda materiál vůbec došel svého příjemce, a tedy i případné jeho další osudy, protože se nepochybně jedná o velmi cenný historický pramen – jako například jeho deník československé vojenské skupiny v Polsku, který Koutný diktoval a byl zaznamenán drobným písmem pomocí lupy, aby se mohl dobře schovat (viz **přílohy**).

Jakub Koutný byl totiž i později vyslýchán příslušníky Státní bezpečnosti a vojenské kontrarozvědky mimo jiné i k osobě Ludvíka Svobody, který tehdy ještě zastával funkci náměstka předsedy československé vlády. Ve své jedné z výpovědí konstatoval:

„Podplukovník Svoboda absolvoval dvouletou hospodářskou školu a nikoliv střední vyšší hospodářskou školu, jak udal při první registraci v SSSR. V občanském životě v Hroznatíně byl příslušníkem místní lidové strany a členem obecního zastupitelstva za stranu lidovou. Náhodné setkání s kamarádem z legií přivedlo jej zpět do armády asi v roce 1923-1924.

Svoboda byl až do svého jednání s vysokými činiteli v Moskvě v roce 1940 naprosto oddaným stoupcem dr. Beneše, ovšem pana Šrámka nevyjímaje. Jana Masaryka neměl rád a Benešova osobnost jej fascinovala i po návratu do vlasti. Býval dojat, jednou jsem viděl až k pláči, když říkal, že bude představen panu prezidentovi dr. Benešovi a že představí i nás, totiž nadporučíka Bedřicha a mne, za naše zásluhy. Podplukovník Svoboda věděl a souhlasil o všem, co se dělo v jednotce a schvaloval výluku Židů, komunistů z původní jednotky. S hvězdáři vedl tvrdý boj, poněvadž pochopitelně byl on komunisty zesměšňován a napadán i veřejně na nádvoří. Četař Prymus chtěl podplukovníka Svobodu u raportu v Olchovcích probodnout nožem. Celkově možno říci, že podplukovník Svoboda držel zmíněnou politickou linii až do vlasti, anebo lépe řečeno, zvolna z ní ustupoval. Po stránce čistě socialistického státního zřízení Svoboda tvrdil, že tento systém a pořádek není pro nás v Československu. Ovšem toto tvrzení Svoboda veřejně stále zeslaboval asi pod dojmem svých zkušeností a přesvědčivé sovětské propagandy, takže po Košicích, kde se stal ministrem národní obrany, už spíše se veřejně projevoval jako opravdový obdivovatel SSSR. Jeho nápadná zdrženlivost v otázkách politických neprosplá jednotce, která vlastně i za činnosti osvěty tápala, na kterou stranu se má přiklonit. To platí zejména o důstojnících, kteří už v SSSR čekali, jak se zachová velitel. Za svého jednání v Moskvě nevěřil podplukovník Svoboda vysokým činitelům SSSR, od nichž mohl dostat informace, a tajně se obrátil na člena slovenského vyslanectví – tehdy nám nepřátelského, a tajně s ním na nočních schůzkách v parku vyjednával o tom, aby Slovinci poslali tajně zprávu do Londýna, že jednotka je vězněna, že je v tísnivé situaci, a aby dr. Beneš zakročil. Toto jednání odhalily sovětské úřady, označily za špionáž a podplukovníka Svobodu vyslýchaly...“

Tím byl slovenský diplomat Krno, jehož chtěl podplukovník Hieke-Stoj získat pro zpravodajskou spolupráci, protože byl zástupcem vyslance slovenského státu v Moskvě, jímž byl bratr

samotného prezidenta Tisa. Nepochybně se tak stalo na popud, nebo nejméně s vědomím sovětských úředních míst.

Komunističtí tyrané však přitvrdili ve své perzekuci nevinně odsouzeného a jeho blízkých. Jakub Koutný totiž 21. července 1951 svým příbuzným, těžce raněn dalším omezením lidských práv, oznámil:

„Laskavostí našeho velitelství (vojenské věznice v Opavě – pozn. VZ) mohu psát tento mimořádný dopis a to proto, že Vám musím sdělit toto: Je zakázáno, abych psal mé manželce dopisy do zahraničí do Izraele a současně nesmím přijímat žádné dopisy ze zahraničí – tudíž ani od své ženy.

Prosím Vás proto, abyste Vy, kteří máte právo na větší listovní svobody, sdělili mojí milované ženě, a to co nejdříve. Vy s ní jistě budete dopisovat a dále jistě Vy mi napíšete její vzkazy apod. Asi tak podobně, jak to bylo na Borech, jen s tím rozdílem, že ani její vlastnoruční dopis se nesmí k Vašemu přiložit. Je to smutné, když tímto zákazem dostává naše šťastné manželství ránu, ale jsem politický vězeň a jako takový nemám právo co říkat – a jen to přijmout. To také činím. Ona bude jako vždy jistě statečná, jako bývala v bojích o Kyjev, Duklu, Žaškov, Bílou Cerkev, o [Liptovský] Sv. Mikuláš, Žilinu, Opavu a Ostravu – a přijme tuto ránu do našeho duševního manželského dopisování – tak klidně, jako bývala klidnou ve všech těch těžkých bojích jako poddůstojnice a potom důstojnice! Ji nemusím o statečnost prosit, ona je a bude! Tímto uzavírám nuceně tuto kapitolu dvou vojáků naší armády v SSSR se vzpomínkou, proč jsem v těch bojích raději nepadl, kapitolu dvou vojáků, manželů, kteří si dnes nesmí ani napsat, že se mají rádi!“

Právě prostřednictvím příbuzných manželce vzkázal:

„Pokud se týče reicinovštiny, nevím o tom zatím nic, třebaže se mne na to zase dotazovali. Až bude mít proces, tak se to jistě dovíte z našeho rozhlasu a novin. To víš, ten nadělal nešťastných lidí a mnoho z nás nevinně sedí. Ale spravedlnost jistě bude vyjevena a pak se dovíme, zda-li i já v tom budu. My si o tom často vyprávíme s Beranem, Kovítem, Kuvzem, Šmolíkem, Hynkem (bývalí příslušníci československé vojenské jednotky v SSSR – VZ), Tomčíkem, kteří toho bezcharakterního lumpa Reicina a Kopolda znali a sami od něho dosti zakusili.“

Po zrušení vojenských věznic následoval Leopoldov, kde však Koutný postupně ztrácel víru v sebe a plně se oddal svému osudu. Prodělal několik zápalů plic, dostavily se potíže s játry... Neúprosný osud byl k němu neobyčejně krutý. Když už konečně svítala slabá naděje na propuštění z vězení, vyrvala jej smrt 4. února 1960 z jeho útrap i nadějí...

Za jeho rehabilitaci začala bojovat jeho žena Gréta. Jakmile byl Ludvík Svoboda zvolen prezidentem Československé socialistické republiky, požádala ho o pomoc.

Kancelář prezidenta republiky jí následně sdělila:

„Přijměte, prosím, srdečný pozdrav od soudruha prezidenta L. Svobody a ujištění, že mjr. Jakub Koutný bude zařazen mezi ty, kteří budou rehabilitováni. Prosíme však, abyste měla malé strpení, neboť rehabilitace si vyžádá delší dobu vzhledem k velkému počtu žadatelů!“

„Malé strpení“ trvalo neuvěřitelných dvaadvacet let, protože L. Svoboda, jako mnohokrát před tím, svůj slib nesplnil. Vyšší vojenský soud v Příbrami zrušil původní rozsudek bývalého Státního soudu v Praze ze zákona až na svém zasedání 12. prosince 1990. Krátce před tím již ministr národní obrany vrátil Jakubu Koutnému in memoriam hodnost podplukovníka a současně jej povýšil do hodnosti plukovníka in memoriam.

Absurditu životních osudů statečného důstojníka tzv. Svobodovy armády charakterizují tato slova předsedy Československé obce legionářské v Londýně generála M. Kašpara, když se dozvěděl o jeho smrti (znali se z Polska a následného sovětského věznění):

„Ani jsme nevěděli, milý Jakube, že Tě nakonec i ti „přátelé“ z východního sboru zahraniční armády nechali v bryndě, aby si zachránili vlastní kariéru a kejhák. Ačkoliv byli vybaveni dobrým tělesným zdravím, jejich duch byl již zasažen komunistickým morem. Tys to měl se zdravím po tolik a probdělých nocích slabší, ale zato Tvoje morálka zůstala nedotčena, i když Ti vzali Staničku a nedovolili „Deníček“. Ptám se, jakého zločinu by se musel dopustit člověk ve svobodném světě, aby byl zbaven svobody na dlouhých jedenáct let?“

PhDr. Zdeněk Vališ

Úvod. - Podzim 1938 a v zimě v Polsku (P/1. emig.[ace] z ČSR, polit.[ická], žid.[ovská] [a] hosp.[odářská]. Češi prchali z polského Těšínska domů. V P. [olsku] komitety pro pomoc emig.[rantům] žid.[ovským], něm.[německým], rak.[ouským] v rukou židovských. Za pomoci brit.[ské] misse visa do Anglie - sběrna Katovice, emig.[race] intel.[igence], levic.[ové] kom.[unistické] živly. - Kat.[ovická] a] žid.[ovská] pom.[oc] kom.[unistům] a brát více konzulát.[u.] Rozděl.[eleno] na Krakov a Bělsko. - Kat.[ovice] v emig.[raci] způsobily rozkol na polit.[itické] a hosp.[podářské] skup.[iny.] Polit.[ická] výhody brit.[ských] viz. -

Rok 1939. Po 15. březnu do Polska emig.[race] z ČSR:

1.) něm.[ecká] emig.[ace] z Něm.[ecká] a Rak.[ouska] z asyly v ČSR. -

2.) ČSR Němci - 3.) židé - 4.) čsl. kom.[unisté] - 5.) soc.[iální] dem.[okraté], nár.[odní] soc.[ialisté] aj.[iní] polit.[ici] - 6.) čsl. vlastenci > reg.[ulátne] pro boj.[ovou] činnost] - ppor. děl. Jos.[ef] Kaleta. - 20/4.1939 schůze „Dům postvalcký kat.[omických] restanz.“, soupis všech, kdo do čsl. zahr.[adiční] armády. Slůva na brit.[ském] kons.[ulátě] Kat.[ovice] po[d] por. Kaleta Krakov. III Ance (Auce ?) - Krakov. - 15. 3. Krak.[ovský] konz. [ulát] spáleny šifry, archiv za 20 let. - 16/3 (?) tel.[efonoval] Chvalkovský předat. - 15/3 telef.[onát] z Lond.[ýna] od Zpr.[avodajské] voj.[enské] skup.[iny] nepředat Němcům. Úřad dále [vedl] dr. Vlad.[imír] Znojemský a dr. Vlad.[imír] Henzl. - Komitét pomocy Uchodžčono, Krakow Dajvoz číslo 9. (3?) kons.[ulát] a 16 (76?) ulice Varšavská č. 17. - „4/4“ ustav.[eno] v Krakově „Sdružení čsl. emigrantů.“ před [sedou] kom.[unista] Kar.[el] Ditrich. Úkol sjednotit čs. emigraci a styk s odboj.[ovými] úřady. - V polit.[ickém] výb. [oru] roztržka, [#] zvl. [š]stní] sekce polit.[ických] před.[áků] s. d. Bohuslav Bář úřadoval na konsul.[átě] - Kaleta a Bář [sepsali] první seznamy vojáků. Rozkol Bář a Kaleta. K.[aleta] skupinu založí osob.[ní] záznamy, základ evid.[ence] voj.[en-]

ské skup.[iny] – Zápas národů na odboj. směrnice (?) teror proti vlast.[ním] přes smír[né] úsilí konsul[átu] – konkurz. na visa. [??] 26/4 do Krak.[ova] [přišli] por.let. Jiří Král a ppor. děl. Old.[řich] Malač, ne Kalatovi org.[anizovat] voj.[áky] z pov.[olání] pých.[oty.] Maj.[or] Teplý a čet. asp. Miloš Krumla. – Ubyt.[ování] a strav.[ování] voj.[umů,] v polit.[ické] skup.[ině], bída nedostatek. – 24/4 schůze na konsulatě Sdruž.[ení] čs. Emig.[race] Usnes.[eno] [že] čs. voj.[enská] emig.[race] [odejde] do zvl.[áštní] ubik.[ace -] Turystický dům, Glówny rynek. – protesty polit.[ické] emig[race] na konsul.[átě], porozumění u pols.[ých] úř.[adů.] Legit.[itimnost] kons.[ulátu] marně [díky] polit.[ice] v Polsku. Na Dajvoru form.[uje se] voj.[enská] akce, kom.[unisté] bez úspěchu. – Taj.[né] porady čs. voj. skup.[iny], pozor před Maláčem a dr. Bernáskem, i v mlékařov (?). – Pevný základ od čs. org.[anizace] voj.[enské] v P. [olsku] v neděli 30/4 odvážným rozhod[nutím] krakov.[vského] kons.[ulátu] – Na kons[ulátu] schůzka Znoj.[emský], Henzl, Král, Kalet[a], Teplý, Maláč a 27 prvních voj.[áků] – Znoj.[emský] směrnice čs. bran[né] moci – Proslav Znoj.[emského] zvl.[áštní] urg[en]t.[ní] u] vojáků, kázeň, řád. Por. Kaleta [pověřen] vedením [.]9 regist.[rovaných] vojáků – Prohl.[ášení] Kalety o ubyt.[ování] v Tur.[ističnom] domě, shora (?) Gyrodská ul. 41, soupis přít.[omných] – Pokus o tykání a [oslovení] bratře. – Bář chce být polit.[ický] komis.[ar] a contra. – Henzl vyhodil polit.[#] ekp. [experty] – Odpol.[edne] passus na Varš.[ašské] ul.[ici] por. v z.[áloze] dr. Steindler a 3 čl.[enná] deleg.[ace] des. let. Vác.[av] Choremský, voj. nov[áček] Jos.[ef] Augustin a kom.[unista] des. dsl. Rei[mond] Vnouček (?), podmínky voj.[enské] skupině: volit velitele, polit.[ický] kom.[isař] – Zamítnuto. Do ubik.[ací] Slov.[anský] rynek přestěhovali se 4 důst.[ojníci,] čet. asp. Kruml a ppor. Slíva z Katovic. – 1/5 na kos.[ulátě] Henzl promít pořad z 30/4 [.] sdělil vel.[itel] čs. voj. skup[iny] n[a]dp. Král[ovi] hlásí podepsat závazek kázně. – Týž den 1. [prvních]

šest dobrovolců. –2/5 přestěh.[ovalo] na Glówny Rynek, úprava ubik.[ací] – Dalšíh 13 dobrov.[olníků] (kpt. Jan Veselý, por. Ol. Šacher, por. Ol. Grún, ppor. dr. Bruno Steiner a rot.[ný] Masesm. Goldfarger – 3/5 velitel ubik.[ací] Veselý J. [.] Registrace účast na příklické? pol.[ské] posádky [-] nár.[odní] svátek p.[e-něžní] sbírka na přilepšení + 7 dobrov.[olníků]. // 4/5 1. [první] zamě.[stnání] hod. poch.[odově] cvič.[ení] – Výborně des. let. Vác.[lav] Chocenský, des. let. Rud.[olf] Nedoma, voj. nov.[áček] Jos.[ef] Augustin a Jos.[ef] Braun. Stav: 13 d.[ústojníků] 1 rtm, 38 m[uzů] = 52. Uprch.[li] svob. let. Zika/Fazúsek a sv.[obodník] let. Jaroslav Borkovec. – Do konzul.[átu] telegram npor. pých v z.[ál.] Oskar Frýdecký // 5/5 První přísaha v dez. ubik.[ací] o 19. hod. před Znoj.[emským] a Henzl.[em] Četl npor. Veselý poslušni dr. E. B.[enešovi] a vel.[itelům] // 6/5. Stav 57 // 7/5 Obtížně s ubyt.[ováním.] Málo peněz – 80 gr[ošů] nocleh v T. [urističnom] domě. Stav na Grodrze 71 žid.[ů.] Starosti konz.[ulátu.] Zavedana čekací služba na nádraží. // 8/5 t. ? ček.[á] voj.[enská] prohl.[ídka] dr. Gerh Frend. – Kurs pol[štiny] a angl.[ičtiny] – 1 hod. zpěvu – 1 [prvně] sděl.[il] Henzl[il] o příj.[ímání] voj.[áků] do pol.[ské,] ang.[lické,] franc.[couzské] služ.[by] – st[av] 60 // 8/5 Příchod 2. poloviny prap.[oru] let. H. Vrele z Bohum.[ína.] – Důst.[ojnické] schrom[uzdění,] ppor. Veselý o přijímání žida dle zák.[onů] rep.[ubliky], o poměru k všem A-I-1. St.[av] 72 // 10/5 1. [první] slov. vojáci v stejno Kroji org.[anizování] čet – S[tav] 90 // 11/5 Odpol.[edne] 1. transp.[ort] do Angl.[ie] – p[or.] Rudolf Holeček a 5 mužů dsl. č.[etař] Poniak, des. R.[ajmund] Fřinouček, des. Jar.[oslav] Hájek, svob. let. M.[irolav] Liškutín. [svob.] Ú[točné]V[ozby] [Josef] Socha. Hned Brit.[ský] konz.[ulát] // 12/5 ? přísaha před v. [ojenským] atašé pluk.[ovníkem] Prok.[opem] Kumpoš[em,] mjr. Jos.[ef] Bartík z Lond.[ýna] a charg[e d'affaire] de Zetwitz. Oba proslav.- Předsav. voj.[enská] skup.[ina] angl.[ickému] zástupci při různých polit. exponenty. – St.[av] 103 – // 13/5

